

PUHE SAAMELAISKULTTUURIKESKUS SAJOKSEN VIHKIÄISSÄ 3.4.2012

Juha Guttorm, hallintopäällikkö

Kunnioitettu Tasavallan Presidentti, rouva Haukio, buorit Sámedikk iid politihkalaš jođiheaddjit, hyvät juhlavieraat!

Toiveet ja haaveet muuttuvat joskus todeksi, varsinkin silloin kun niistä jaksaa pitää kiinni ja tehdä pitkäjänteisesti työtä niiden toteutumiseksi. Suomen puolen saamelaisten vuosikymmeniä elänyt toive saada oma kulttuurikeskus on nyt muuttunut todeksi. Tänäpäin voimme juhlaa sen vihkiäisiä ja iloita työmme hedelmistä.

Taival tähän ilonpäivään on ollut kuitenkin pitkä, välillä uuvuttavakin, mutta silti innostava ja positiivinen kokemus. Kokonaiskuvan aikaansaamiseksi on palattava vuoteen 1994, jolloin Suomen hallitus lausui saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon asettamista koskevassa lakiesityksessään eduskunnalle, että ”olisi asianmukaista saada perustettavalle saamelaiskäräjille omat toimitilat kuten Norjan saamelaiskäräjillä jo on ja Ruotsin saamelaiskäräjille on esitetty rakennettavaksi.” Tähän hallituksen kannanottoon nojautuen saamelaiskäräjät käynnisti vuonna 2000 saamelaiskulttuurikeskushankkeen valmistelun niin, että vuosina 2000 – 2007 toteutettiin monipuolinen ja perusteellinen perussuunnittelutyö, joka rahoitettiin pääosin Lapin EU-viranomaisten myöntämällä EU-hanketuilla. Perussuunnitteluun käytettiin EU:n rakennerahasto-ohjelmien varoja yhteensä lähes miljoona kaksisataa tuhatta euroa.

Intensiivisen valmistelujakson jälkeen saatiin hankkeen investointirahoitus kuntoon keväällä 2007 kun ensin Lapin maakunta myönsi hankkeelle EU-tukea viisi miljoonaa euroa ja sitten valtioneuvosto kirjasi hankkeen valtiontalouden kehyksiin vuosiksi 2008 – 2011. Näiden päätösten myötä hanke loksasti lopullisesti oikeille raiteilleen ja valtion toimitilojen rakennuttaja Senaatti-kiinteistöt otti hankkeen käytännön toteuttamisen haltuunsa syksyllä 2007.

Hankkeen jatkosuunnittelun yhteydessä koin haasteellisena yhteen sovittaa käyttäjien erilaisia vaatimuksia. Esimerkiksi tämän salin, Dolla-salin, tulee soveltua kokousten ja konferenssien pitämiseen, opetustarkoitukseen sekä musiikin, elokuvan ja teatterin esittämiseen. Uskon silti, että onnistuimme suunnittelutyössä varsin hyvin. Erityiskiitoksen hyvästä yhteistyöstä ansaitsevat arkkitehtuurikilpailun voittaneet Halo Arkkitehtien nuoret suunnittelijat.

Saamelaiskäräjät on tämän talon päävuokralainen ja –käyttäjä. Saamelaisalueen koulutuskeskus on toinen pääkäyttäjä. Muita käyttäjiä ovat arkistolaitoksen alainen Saamelaisarkisto, Inarin kunnan hallinnoima Saamelaiskirjasto, saamelaisten sosiaali- ja terveysalan yhdistys SámiSoster, saamelaisia käsitöitä myyvä Duodji Shop Oy, inarinsaamen yhdistys Anarâškiela servi sekä Lapin aluehallintovirasto ja ravintola Galla.

Sajos on ensisijaisesti tarkoitettu saamelaisten omaa käyttöä varten. Siitä on määrä tulla saamelaisten itsehallinnon sekä elävän ja kehittyvän saamelaiskulttuurin symboli, jonka keskeisenä tarkoituksena on yhtäältä vaalia perinteistä saamelaista kulttuuria ja toisaalta kehittää ja uudistaa sitä. Sajos on saamelaisten parlamenttitalo. Se on myös monipuolinen toimintakeskus sekä kohtaamis- ja tapaamispaikka. Tätä tarkoitusta kuvaa hyvin talon inarinsaamenkielinen nimi Sajos,

joka vanhastaan tarkoittaa tukikohtaa tai asentopaikkaa, jossa on kohdattu ja vietetty pidempiäkin aikoja nuotion äärellä. Nimi on inarinsaamelaisen Matti Morottajan ehdottama.

Päätarkoituksensa ohella Sajos tarjoaa uudenaikaisten ja tasokkaiden kokoustilojen sekä nykyaikaisten studiotilojen ansiosta erinomaiset mahdollisuudet järjestää ainutlaatuisessa ympäristössä monenlaisia kokouksia ja tapahtumia. Tätä kautta Sajos tulee piristämään alueen elinkeinotoimintaa ja vahvistamaan myös muutoin sen elinvoimaisuutta.

Jo nyt muutaman kuukauden käyttökokemusten perusteella voi hyvin todeta, että mainitsemani tavoitteet ovat toteutumassa. Sajoksessa on alkuvuodesta järjestetty erilaisia tapahtumia ja kokouksia. Talo on laajemminkin herättänyt paljon mielenkiintoa niin, että talossa käy päivittäin runsaasti vierailijoita ulkomaita myöten. Saamelaiskäräjille ja erityisesti sen sihteeristölle Sajoksen valmistuminen on myös ollut suuri helpotus, kun useita vuosia kestäneen irtolaiselämän jälkeen voimme vihdoin työskennellä asianmukaisissa tiloissa saman katon alla, vieläpä samassa kerroksessa ja samalla käytävällä. Sama koskee tietysti myös muita talon käyttäjiä.

Herra Presidentti, rouva Haukio, hyvä juhlayleisö! Tiedän, että saamelaisten keskuudessa ja yleisemminkin tällä alueella Sajokseen on asetettu paljon monenlaisia odotuksia ja vaatimuksia. Aikaisintaan muutaman vuoden kokemusten jälkeen voimme arvioida, kuinka hyvin talo käytännössä toimii ja kuinka hyvin tavoitteet ja odotukset toteutuvat. Toivon ja uskon kuitenkin, että me täällä Sajoksessa toimivat tahot kykenemme vastaamaan näihin haasteisiin kunhan ensin asetumme kunnolla taloksi ja saamme paperimme ja ajatuksemme järjestykseen talon toiminnan käynnistämiseen liittyvien kiireiden helpotettua.

Lopuksi haluan lausua omasta ja Sajoksen käyttäjien puolesta lämpimät kiitokset Sajoksen toteutumiseen vaikuttaneille ja osallistuneille yksittäisille toimijoille ja organisaatioille; niin rahoittajille, Senaatti-kiinteistöille, Inarin kunnalle, arkkitehtisuunnittelijoille ja muille suunnittelijoille, rakennuttajakonsultille, valvojille kuin urakoitsijoillekin. Erityiskiitokset osoitan pääurakoitsija Keski-Suomen Betonirakenteen toimijoille vastuullisesta ja palveluhenkisestä työstä. Yhteistyö kaikkien kanssa on ollut mainiota. Ilman teitä saamelaiskulttuurikeskus ei olisi koskaan muuttunut toiveesta todeksi. Suuret kiitokset teille!

Olkoon Sajos hyödyksi saamelaisille ja muulle väestölle ja luokoon Sajos erityisesti nuorille saamelaisille sukupolville uskoa ja intoa ponnistella oman kulttuurinsa säilyttämisen ja uudistamisen puolesta!